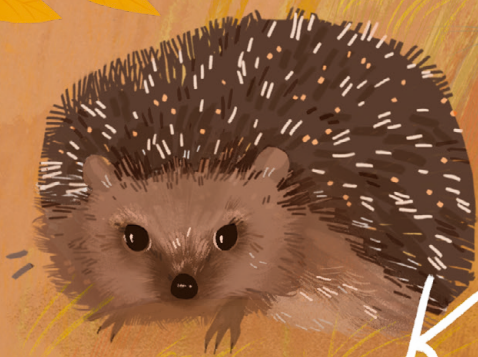

*Zwierzę, jako istota żyjąca, zdolna
do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą.
Człowiek jest mu winien poszanowanie,
ochronę i opiekę.*

[Ustawa o ochronie zwierząt
z dnia 21.08.1997]

Szreniawskie zajęcia
i warsztaty ekologiczne

Kalendarz 2025

60 lat
Muzeum Narodowego
Rolnictwa i Przemysłu
Rolno-Spożywczego
w Szreniawie

WFOŚiGW
POZNAŃ

wprowadzenie: Maria Walkowiak
autorzy tekstów: Aleksandra Łangowska,
Paweł Podkowa, Patrycja K. Woszczyto
ilustracje: Emilia Skwarska

PTAKI CHRONIONE
W POLSCE

ORLIK GRUBODZIÓBY

KRASKA

USZATKA
BŁOTNA

BOCIAN
CZARNY

GLUSZEC

DUBELT

OHAR

EMILIA
KWARSKA

Szreniawskie zajęcia i warsztaty ekologiczne

*Zwierzę, jako istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą.
Człowiek jest mu winien poszanowanie, ochronę i opiekę.*

[Ustawa o ochronie zwierząt z dnia 21.08.1997]

Z kolei ochrona przyrody w rozumieniu Ustawy o ochronie przyrody polega na zachowaniu, zróżnicowanym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody.

W latach 2021-2024 Muzeum w Szreniawie dzięki wsparciu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej a także dofinansowaniu ze środków Urzędu Marszałkowskiego w Poznaniu, realizowało przedsięwzięcia związane z działaniami ekologicznymi. Przedsięwzięcia polegały na organizacji warsztatów dla dzieci i młodzieży, a także dorosłych mających na celu zwiększanie ich świadomości ekologicznej w zakresie ochrony ziemi, powietrza i bioróżnorodności oraz umiejętności dostosowywania gospodarki do tych wymogów.

W ramach projektów przygotowywano materiały na temat ochrony poszczególnych gatunków zwierząt i roślin, zwracano uwagę na klimat, a także konieczność na dostosowywanie do zmian klimatycznych. Tematyka warsztatów obejmowała różnorodne zagadnienia, obok spotkań o charakterze otwartym, w tym: zajęć, wykładów, szkoleń; przygotowywano warsztaty dla dzieci i młodzieży w szkołach i przedszkolach, ponadto prowadzono zajęcia wyjazdowe, między innymi: „Do Parku Ujścia Warty”, czy „Parku Mużakowskiego”. Dr inż. Aleksandra Łangowska (Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu) ciekawie prowadziła zajęcia – „Czemu giną pszczoły”, hitem były warsztaty lek. wet. Patrycji Woszczyto (UP) – „Dlaczego trzeba chronić jeże?” lub „Pierwsza pomoc dla psów i kotów”.

Dużą popularnością cieszyły się zajęcia o ptakach dr hab. Piotra Tryjanowskiego (Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu – „Ptaki wokół nas” czy ornitologa dra Pawła Podkowy (Uniwersytet Jagielloński) – „Ochrona ptaków. Karmniki i budki lęgowe”. W ramach projektów zakupiono sprzęt komputerowy, system nagłośnienia, oraz laptop i aparat fotograficzny na zajęcia wyjazdowe.

**Oddając ten kalendarz w Państwa ręce – serdecznie zapraszamy,
zwłaszcza młodych widzów i uczestników na zajęcia w roku 2025!**

Maria Walkowiak
Szreniawskie zajęcia i warsztaty ekologiczne

ilustracje: Emilia Skwarska

Ochrona ptaków

Ochrona ptaków jest niezwykle istotna ze względu na kluczową rolę jaką pełnią w ekosystemach. Ptaki, m.in. regulują populacje owadów, wpływają na różnorodność biologiczną, rozprzestrzeniają nasiona oraz zapylają rośliny. Dla ludzi są ważne pod względem kulturowym, rekreacyjnym, a także pomagają w utrzymaniu zdrowia psychicznego. Na całym świecie występuje około jedenastu tysięcy gatunków ptaków. Czy to najmniejszy z kolibrów, czy największy ze strusi, wysoko szybujący orzeł czy też nurkujący w głębinach pingwin, każdy osobnik jest istotny dla środowiska. Niestety, według światowych organizacji zajmujących się ochroną ptaków, aż 40% wszystkich gatunków ptaków jest obecnie zagrożonych wyginięciem. W Polsce zagrożonych jest około 25% z ponad 450 gatunków występujących regularnie w naszym kraju.

Wskutek antropopresji, w miastach ptaki mierzą się z zagrożeniami takimi, jak intensywna zabudowa, zanieczyszczenie środowiska oraz utrata siedlisk. Jest to przyczyną spadku liczebności, m.in. jerzyków, wróbli domowych czy gawronów. Poza miastami presja jest równie silna. Szacuje się, że aż 73% gatunków ptaków na świecie, jest dotkniętych – w mniejszym lub większym stopniu – efektami intensyfikacji rolnictwa poprzez chemizację, przekształcanie i osuszanie łąk, usuwanie zadrzewień śródpolnych. Do listy zagrożeń należy dodać polowania i kłusownictwo, presję ze strony inwazyjnych lub niebezpiecznych drapieżników. Wśród zagrożonych gatunków pojawia się m.in. bocian biały, cietrzew czy orlik krzykliwy.

Działania na rzecz ochrony ptaków takie, jak utrzymywanie i ochrona siedlisk naturalnych, tworzenie obszarów chronionych, rolnictwo ekstenzywne oraz edukacja społeczna mogą pomóc w zahamowaniu spadku liczebności ptaków i zachowaniu równowagi ekologicznej. Ptaki nie pozostaną nam dłużne. W krajach rozwiniętych gospodarczo odnotowuje się, że nasi skrzydlaci przyjaciele żerując na owadach, pozwalają na ograniczenie stosowania niektórych pestycydów w rolnictwie. Jest to niezwykle ważny aspekt prozdrowotny i ekonomiczny, który zwiększa zainteresowanie ochroną tej grupy zwierząt. Poza tym, ptaki odwiedzają się nam poprzez swój piękny śpiew, wygląd i nietuzinkowe zachowania, co czyni je, nierzadko, jedynym pomostem w obcowaniu człowieka z dziką przyrodą.

dr Paweł Podkowa
Uniwersytet Jagielloński

Pszczota miodna

Pszczota miodna *Apis mellifera* to owad społeczny, żyjący w dużych rodzinach, które zdają się funkcjonować jak jeden organizm – tzw. superorganizm. W takiej strukturze każda pszczoła pełni swoją rolę i podejmuje działania, które służą dobru całej rodziny, a nie tylko indywidualnemu przetrwaniu. Pszczoły miodne wykazują zadziwiające zdolności poznawcze, które wydają się przekraczać możliwości małego mózgu, jak uczenie asocjacyjne, kategoryzowanie, liczenie, a nawet rozumienie koncepcji „zera”. Ich zaawansowana forma komunikacji, znana jako „taniec pszczeli”, pozwala przekazywać szczegółowe informacje o lokalizacji i jakości źródeł pokarmu. Dzięki tym umiejętnościom pszczoły miodne stały się organizmem modelowym w badaniach nad uczeniem się, pamięcią i procesami starzenia, a idea superorganizmu jest wykorzystywana do analizowania struktur społecznych i dynamiki współpracy, co znajduje zastosowanie także w technologii i zarządzaniu zespołami.

Na świecie istnieje jednak około 20 tysięcy gatunków pszczół (w Polsce ponad 470), z czego większość to samotnice – nie tworzą społeczności, nie mają robotnic i królowych, a samice budują gniazda samodzielnie: w ziemi, a także pustych todygach roślin lub szczelinach skał. Różnorodność pszczół przejawia się również w ich wielkości i związanym z nią zasięgu lotu – wiele gatunków jest zależnych od dostępności pokarmu w bliskiej odległości od gniazda.

Zarówno pszczoły miodne, jak i dziko żyjące, odgrywają kluczową rolę w zapylaniu roślin niezbędnym dla funkcjonowania ekosystemów i produkcji żywności. Pszczoła miodna korzysta ze wsparcia pszczelarzy, którzy przenoszą ule w miejsca obfitujące w pokarm, dokarmiają pszczoły w razie potrzeby i chronią je przed patogenami, co daje jej pewną przewagę nad dzikimi zapylaczami. Tymczasem gatunki dziko żyjące są szczególnie wrażliwe na zmiany środowiskowe, w tym utratę siedlisk spowodowaną głównie intensyfikacją rolnictwa. Jednak także pszczoła miodna zmagą się z zagrożeniami, takimi jak zmiany klimatyczne, choroby i niedostatek pożywienia, co pokazuje, że wyzwania środowiskowe dotyczą wszystkie pszczoły. Skuteczna ochrona pszczół – zarówno miodnych, jak i dziko żyjących – wymaga zapewnienia różnorodnych źródeł pokarmu, miejsc gniazdowania oraz ograniczenia stosowania chemii w środowisku. Świadome pszczelarstwo i działania wspierające dzikie pszczoły mogą współistnieć, przynosząc korzyści całemu ekosystemowi, od zapylaczy po ludzi.

dr inż. Aleksandra Łangowska
Pracownia Pszczelnictwa Katedry Zoologii,
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Czemu trzeba chronić jeże?

Jeże to ssaki, które osiągnęły niemały sukces, prawie nie zmieniając się od blisko 15 milionów lat. Wyjątkowości dodaje im fakt, iż znacznie częściej można spotkać je na terenach zurbanizowanych, niż poza nimi. Dodatkowo, w zachodniej części Polski możemy zaobserwować aż dwa gatunki: jeża wschodniego (*Erinaceus roumanicus*) i jeża zachodniego (*Erinaceus europaeus*). Rozróżnienie obu jednak nie jest proste. Najbardziej charakterystyczną cechą jest obecność dużej białej plamy na piersi u jeża wschodniego; jeże zachodnie jej nie mają, ale zwykle są jaśniejsze, a odcień ich okrywy włosowej i kółców jest cieplejszy niż u kuzyna.

Mit o jeżach jedzących jabłka ma już około 2000 lat, jednak dla wielu jest on wciąż żywy. Jeże nie jedzą jabłek, ale chętnie posilą się ślimakami, owadami, a także drobnymi ssakami, gadami i płazami. Nie powinny być dokarmiane kocią lub psią karmą, ani produktami mlecznymi - w żadnej postaci i pod żadnym pozorem. Taka dieta jest dla nich bardzo szkodliwa i zawsze prowadzi do poważnych problemów zdrowotnych, od fatalnych w skutkach zapaleń jelit, przez stłuszczenie wątroby, aż do niewydolności nerek. Dokarmianie jeży w ogóle bardzo rzadko jest wskazane. Jeże są bardzo pożytecznymi sąsiadami - naturalnie, bez skutków niepożądanych, redukują liczbę ogródkowych szkodników. Niestety liczba jeży stopniowo maleje. Dlatego dbajmy o nie, nie używając toksycznych oprysków, czy śmiertelnie szkodliwych kuleczek na ślimaki z metaldehydem. Również otrute owady, ślimaki i gryzonie mogą stać się łatwym, a zarazem bardzo szkodliwym posiłkiem dla jeża.

Jeże są aktywne nocą, więc generalnie nie powinny być widywane w ciągu dnia, a już na pewno nie powinny wygrzewać się na słońcu, bądź spać w nieostoionym miejscu. Jeśli znajdziesz jeża w tarapatach, to nie karm go niczym i zapamiętaj zasadę 3xC - ciepło, cicho, ciemno. Zabezpiecz jeża (wystarczy karton wyłożony ręcznikiem papierowym), w razie potrzeby ogrzej (butelka/termofor z ciepłą wodą) i zwróć się o pomoc do profesjonalistów, takich jak ośrodki rehabilitacji dzikich zwierząt i inne organizacje, jak np. Polskie Stowarzyszenie Ochrony Jeży „Nasze Jeże”. Nie wierz specjalistom z Internetu - każdy przypadek jest inny i wymaga indywidualnego rozpatrzenia. Jeże podlegają ochronie gatunkowej, więc nie można ich, m.in. przetrzymywać w domu, przemieszczać, ani niszczyć ich gniazd. Dzień jeża przypada 10. listopada.

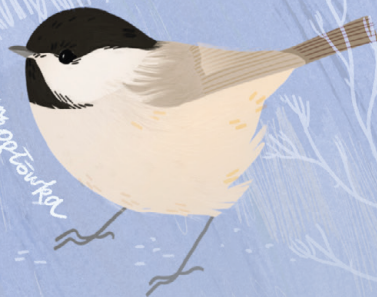
lek. wet. Patrycja K. Woszczyło

bogatka

modraszka

czarnogłównica

Styczeń

Pon	Wt	Śr	Czw	Pt	Sob	Nd
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Luty

Pon	Wt	Śr	Czw	Pt	Sob	Nd
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28		

świeżyca
wiosenna

Marzec

Pon	Wt	Śr	Czw	Pt	Sob	Nd
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

piepza

Kwiecień

Pon	Wt	Śr	Czw	Pt	Sob	Nd
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

ES

dzika
rosawszczoła
miodna

Maj

Pon

Wt

Śr

Czw

Pt

Sob

Nd

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

młoda

Czerwiec

Pon

Wt

Śr

Czw

Pt

Sob

Nd

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

żmija
zygzakowata

Lipiec

Pon	Wt	Śr	Czw	Pt	Sob	Nd
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

zmrocznik
wilczomlecze

Sierpień

Pon	Wt	Śr	Czw	Pt	Sob	Nd
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

ES

Wrzesień

Pon	Wt	Śr	Czw	Pt	Sob	Nd
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Październik

Pon	Wt	Śr	Czw	Pt	Sob	Nd
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

wiewiórka
pospolita

Listopad

Pon	Wt	Śr	Czw	Pt	Sob	Nd
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Grudzień

Pon	Wt	Śr	Czw	Pt	Sob	Nd
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

